

פרשיית השבוע

הגזין להגות והסברה יהודית

תרומה

תשפ"ג

גיליון מס'

627

על השולחן

הרב אברהם ישראל פרידמן

תפילת המרפסות

נשכל חצר בניין הפך לבית-הכנסת מאולתר הרגשנו כאילו השתבש נאן חשהו. חיים חוזרים

ולמשל שאנחנו מגיעים הביתה - אנחנו מתנתקים. כאן - אנחנו לוחשים לעצמנו - זה לא המקום לעיון חודר בסוגיה. הבית זה לא מקום לגמרות; הבית זה מקום של אוכל ועיתונים.

כשאנחנו מורידים את הכובע והחליפה כשאנחנו נכנסים הביתה - אנחנו מתערטלים גם מכל בית-מדרשות. כאן הרי זה לא בית-מדרש ו'סדרים' לא מתקיימים במתחם.

ולא היא.

"ועשו לי מקדש" מלמדנו, שאנחנו צריכים להחזיק איתנו איזה בית-המדרש מיניאטורי לכל מקום אשר נלך.

שנעז לפתוח 'חידושי רבי שמואל' גם בשעת צהריים סתמית, אחרי השניצל. כן-כן, בלי 'סדרים'. בלי אווירה.

רק כי פשוט אנחנו אוהבים את התורה.

כי יש לנו בית-מקדש פנימי בתוכנו.

זהו הלא אחד המאפיינים הבולטים והיפים של ימי הישיבה זה ה'ושכנתי בתוכם - בתוך כל אחד ואחד."

היינו 'ישינים עם רשב"א מוקשה' - כמאמר ראשי הישיבות. הווי בית-המדרש המתוק והעליז במסך בדמנו ואפף את כל ישותנו.

4.

זוכרים את תפילת-המרפסות?

עוד מעט נחגוג (או להיפך) יום-הולדת שלוש לימי הסגרים והקורונה, ותפילת המרפסות.

כשכל חצר בניין הפך לבית-הכנסת מאולתר הרגשנו כאילו השתבש כאן משהו. חיים לא-תקינים. מוזרים. מה לרחוב ול'אמן יהא שמיה רבא'? - לבטח הרהרנו בעצמנו. הרחוב הוא לא המקום הטבעי של התפילה. בשביל זה בדיוק יש בית מקדש-מעט.

אז זהו שלא. התפיסה הזו משובשת הייתה מלכתחילה.

1.

וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשֹׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם - בתוכו לא נאמר אלא בתוכם - בתוך כל אחד ואחד (שמות כ"ה, ח, פירוש האלשיך)

"בתוכו של כל אחד ואחד" - מאי משמע? איזה רעיון עמוק נעוץ כאן?

בפשטות מצביעים על הנקודה שכל יהודי צריך ליצור איזה בית-מקדש בפנימיותו שלו.

אבל דומה שיש כאן רובד עמוק יותר. ונסביר.

2.

החיים התורניים שלנו - מטבע הדברים - מתוחמים למדי.

לכל לימוד יש 'סדר' (או: 'סיידר') ממוסגר: 'סדר ראשון' ללימוד עיון; 'סדר שני' ללימוד בקיאות; או מסגרת של שיעור 'הדף היומי' וכדומה.

אלא שאליה וקוץ בה.

כך יוצא שהחיים הרוחניים שלנו עשויים ממוסגרים-מידי.

כי התפיסה לפיה ל'אמן יהא שמיה רבא' ישנו מיקום בלעדי אחד - בית מקדש מעט, זו תפיסה משובשת. תפיסה גלותית צרה.

על התפיסה הגלותית הנזכרת עומד כבר הרבה רבי יעקב יחיאל ויינברג זצ"ל - ראש ישיבת מונטרה בשוויץ ('לפרקים' חלק ב' עמוד שע"ח):

... ואולם מיום שגלינו מארצנו ונתפורנו לכל רוחות-העולם, נפגעה התאמה זו בנשמת ישראל. התלמיד-חכם מרגיש עצמו שלם עם התורה ועם יראת-שמים רק כל זמן שישב בבית-המדרש מעוטר בטלית ובתפילין על-יד הגמרא. אבל כשנהנה בהנאת חיים איננו עוד אותו תלמיד חכם שהיה קודם לכן. הוא חש ירידה בנפשו, ירידה לעולם שפל. מצטער הוא על שקיעת שמש נפשו. התפלגות זו רצו חז"ל להעביר לנגד עינינו בביאורם לפסוק שבאיכה - 'זתונח משלום נפשי' - זה נר של שבת

כי בית-המקדש אמור לחדור לקרבנו וללוות אותנו הלאה, בתוך תהלוכות חיינו. הוא לא מיקום טריטוריאלי מצומצם.

מבית-המדרש אנחנו צריכים להטעין עצמו במטען רוחני שילווה אותנו בחיים. אנחנו לא נותנים לו גט-כריתות כשאנחנו יוצאים לעיסוק בחיי החומר. צריך שיהיה בקרבנו איזה בית-מקדש מיניאטורי שייך איתנו לכל מקום אשר נלך.

זהו ה'ושכנתי בתוכם' - בתוכו של כל אחד ואחד!"

הפנקסו של החנך

דילמות הינוכיות אקטואליות

חפשו את

התחפוש...!

**כמה מאלו שהתחפשו ל"נבאים"
ול"חיילים" אכן היו כאלו
ברבות השנים!?**

מאת: א. י. פ.

**אחת הדילמות המעסיקות אותנו כהורים נוגעת
בשאלת התחפוש בפורים.**

הבן-יקיר משתוקק להתחפש לשוטר או חייל
ואנחנו - מטבע הדברים - מהססים. "זה לא
חינוכי", יאמרו הורים. "עדיף שיתחפש לגדול
הדור". והילד, מפציר שוב ושוב. ואנחנו בשלנו.
מתעקשים. הבן מרגיש שהוא הפסיד כי ההורים
רצו אחרת.

מבלי לנגוע בשאלות קונקרטיים (כגון אם הילד
כבר גדול וכדומה, שזה באמת נושא שטעון אולי
ליבון עם איש-חינוך) דומה כי לעיתים העיסוק
הבלתי-פרופורציונאלי בתחפוש הילדים
חוטא למטרתו. בעזרת יהודים נבונים ובעלי-
ניסיון, נעמיד הדברים על תילם אי"ה.

הרי ילד בן 5 שמגיע בדרישה מאמא כי הוא רוצה
להתחפש ל"כבאי", אין זה אומר שהזאטוט הזה
אכן עשה חושבים והוא החליט שזה הכיוון שלו
בחיים. אל תהפכו את הילד שבקושי נגמל
מהחיתולים ל'מאן-דאמר' גדול. הוא עדיין לא
שם. אילו כן, מסתבר שהיינו רואים אותו אחרי

15 שנה בתפקיד הכבאי של העיר עם רכב-
ההצלה האדמדם ויללות הסירנה.

מה כן?

תלמודא

חושג תלמודי אחד

מענייני הדף היומי:

מצוות "הינוך" לישמעאל..

במסגרת 'הדף היומי' (נזיר כט, א) למדנו כולנו בימים
האחרונים כי לדעת ריש לקיש האב אינו מחויב לחנך את
בתו למצוות בגיל קטנות, כשם שמחויב בבנו. ובראשונים
(ראה 'תוספות ישנים' ועוד) הסבירו שזאת משום שבהיות
ועניין דין 'חינוך' הוא להרגיל את הקטן לנהוג במצוות
בקטנותו כדי שיקל עליו לנהוג בהן כשיגדיל, הרי שבת
שאינה מחויבת בכל המצוות (שכן פטורה על אלו שהזמן
גרמא וכי), אין דין לחנכה לכך בקטנותה.

ברם, יש לדון בכך לדעת רבינו תם (דומנו במסכת
קידושין ל) לפיו אישה העושה מצוות עשה שהזמן גרמא -
מקיימת מצווה (בניגוד לדעת רש"י במסכת ראש השנה לג,
א שאם עושה כן - עוברת באיסור 'בל תוסיף'), אם כן
מדוע שלא יהא עניין לחנכה בקטנותה כדי להרגילה בקיום
מצווה זו לכשתגדיל (הגם שאין מחויבת בכך, אלא רק
מקיימת מצווה).

וזכרנו שראיתי בשעתו בספרו של מרן האילת השחר
על התורה (בראשית י"ח, ז) שתמה אודות מה שנאמר
ברש"י שם כי אברהם אבינו נתן לישמעאל להכין צרכי
הכנסת האורחים "לחנכו במצוות". ותמה מרן הרב שטיינמן
שנמצאו למדים מאכן כי ישנו דין 'חינוך' למצוות חסד הגם
שהיא מצווה חיובית ולא קיומית.

בדבריו הביא מה'מנחת חינוך' מצווה רס"ד שהעלה
לדון בזה שיתכן ויש דין 'חינוך' רק במצווה חיובית כגון
תפילין וכדומה שכאשר יגדיל יגיע לזה. אולם דומה שאין
דין זה כלפי דיני אבילות וכדומה שאפשר שלא תימצא לו
כשיגדיל. ראה שם שדחה סברה זו.

ובפשטות יודעים אנו מרש"י על התורה (בראשית י"ד)
כי חינוך הוא "התחלת כניסת האדם או הכלי לאומנות
שהוא עתיד לעמוד בה. וכן חנוך לנער וכו'". משמע כי
המשמעות של חינוך היא לא רק להרגיל את הנער
במעשים שיעשה בעתיד אלא העמדה על המסלול שהוא
עתיד לעמוד בו. ולפי זה נראה כי מדובר דווקא במצוות
חיובית - שחייב הוא לקיימן לאחר גיל מצוות. ויש לדון.

פשוט מאוד: בצהריים הוא שיחק עם הכבאית
של ה'פליימוביל', זה מאוד דיבר אליו, והוא
נסחף הלאה אחרי דמיונותיו וכבר מבקש להיכנס
עמוק יותר פנימה. אלו עוד משובות-ילדים
מוכרים במחוזותינו. ילד אוהב דרמות ו'אקשן'.
זה הכי נורמאלי בעולם.

אז אם הילד לא מרגיש שהוא 'חייב' את
התחפוש הזו בדווקא, והצלחנו לדבר על ליבו
כי יבכר תחפוש אחרת, הכל בסדר. אבל אם
הוא וויתר וחש החמצה גדולה מאוד. 'פספוס'
גדול. זה עשוי להסב רק נזק.

אם ניקח מהילד את התחפוש הזו, לקחנו
מהילד משחקי ילדות, והילד ירגיש כי מדכאים
את מאווייו הטבעיים לשחק.

בעצם, שהיהדות גורמת לך לפספס. להחמיץ
משהו. סוג של דיכוי. ולא היא, כמובן.

הדרך הפשוטה והנאותה היא דווקא כן - שהילד
יתחפש היום ל"כבאי" ויפליג עם דמיונותיו
הלאה. תנו לו את זה.

אחרי שירגיש ש"מיצה" עם הנושא, למחרת,
כשכבר ירצין קמעא, יתעסק בדברים רציניים
יותר.

תנו לו ליהנות מה"מסלול בשערו" שלו.

ידיד לספסל בית-המדרש, יהודי רב-תבונות,
הציע לי לעשות בוחן מאוד-פשוט:

כמה מאלו שהתחפשו ל"כבאים" ול"חיילים"
אכן היו כאלו ברבות השנים! התשובה ידועה:
אולי אחד. כלומר: לעיתים הפיכת העכבר להר
היא זו שיוצרת את הבעיה בעצמה.

לא צריך להתעסק עם משחקי-ילדות ברצינות
יתירה. זו ההסתכלות הבריאה.

(מתוך: הספר 'דרכו' - חלק ראשון, עמוד 379
ואילך).

אנשי העשה

סיפור יהודי לשלחן שבת

לשם כך הזמין אחד מנכבדי החברה-קדישא בזירה הארצית, יהודי עתיר ניסיון, שיחלוק מניסיונו הטוב ויעשיר במידע מועיל שיכול לסייעם בעבודתם-הקודש שלהם.

והנה, במקביל מגיעה הבשורה המצערת בפטירתו של הרב חכימי - הגבאי האהוב של ביהכ"נ יוצאי אירופה שהלך לעולמו בשיבה טובה, שבע ימים ומעשים טובים.

הרב גרוסמן נאחז בבהלה. כיצד יימצא איש חברה-קדישא באזור שבקי בסדרי הקבורה לפי "מנהגי רומניה"? הלא אנשי הח"ק המקומיים נמנים על בני עדות-המזרח.

ואז נצנץ בו הרעיון. הלא בדיוק נמצא כאן בימים אלו איש החברה-קדישא הוותיק מהמרכז, ישאל אותו: אולי הוא בקי בסדרי הקבורה לפי "מנהגי רומניה"?

הרב גרוסמן פנה אליו לאלתר ושאלו, והלה אכן השיב בחיוב.

גלגלה ההשגחה שעיתוי פטירתו של הגבאי היה בדיוק בזמן שבו שוהה בעיר, לזמן קצר, איש חברה-קדישא וותיק מהמרכז, כדי שיוכל לקבור אותו לפי סדרי-הקבורה של "מנהגי רומניה".

או, אם תרצו: גלגלה ההשגחה שבדיוק בזמן שבו שוהה האיש במגדל-העמק, הולך הגבאי הוותיק לבית-עולמו, וכך צוואתו יכולה אפוא להתממש, בניגוד לכל דרכי-הטבע.

(תודות להרב הגאון רבי שלום פנחס בורשטיין שליט"א שמסר את הסיפור המופלא לידי המערכת).

"לפי מנהגי רומניה"

ההודעה על פטירתו של הגבאי הוותיק - הכתב בהלם את רב בית-הכנסת. בעיקר לא ידע היאך יתמודד עם הנקשה-צוואה המורכבת שהותיר אחריו

רבה של מגדל-העמק נדרך. ההודעה על פטירתו של הגבאי הוותיק של בית כנסת-הגדול בעיר הצפונית הגיע, אבל מה יהא על בקשתו-צוואתו הנחרצת?

רבי ישראל חכימי היה גבאי בית-הכנסת לעולי רומניה במגדל-העמק שם מתפלל רב העיר הגאון רבי יצחק-דוד גרוסמן שליט"א.

בית הכנסת דנן הוקם בשנת תשי"ג והוא למעשה בית-הכנסת האשכנזי היחיד בעיר (מלבד בתי-הכנסת של קהילות חב"ד וכדומה) חשיבות גדולה ניתנה ע"י המקימים למפעל ההנצחה של קורבנות השואה בהיות רבים ממתפלליו ניצולי שואה.

לאחר שרבים ממתפלליו הלכו לעולמם, הגיע 'דור ההמשך' ורב בית הכנסת הינו, כאמור, רב העיר הנודע, הגאון הרב יצחק דוד גרוסמן, שמדריך את המתפללים על כל צעד ושעל.

ביום מן הימים, כשהגיע לגיל שיבה, פנה הגבאי הרב חכימי לרב גרוסמן וביקש ממנו בקשה אישית. "יש לי בקשה חשובה", פתח-הדגיש. "הנה נא זקנתי. אשמח שאחרי פטירתי הרב יעשה כל מאמץ שסדר קבורתי ייעשה על-פי מנהגי רומניה, שם נולדתי. הדבר הזה - בנפשי".

הרב גרוסמן שמע וכמובן הנהן בחיוב. "אינני יודע מהם בדיוק מנהגי רומניה בסדרי הקבורה, אבל אעשה כל מאמץ כדי שזה יקרה", הבטיח.

חלפו ימים.

ביום מן הימים החליט רב העיר הגרי"ד גרוסמן לערוך 'השתלמות' לאנשי החברה-קדישא המקומיים.

לתשומת-ליבכם!

מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן לקבל את הגיליון למייל ללא תמורה בשליחת דוא"ל לכתובת: abyisrael@gmail.com

הלווה חלבה

אקטואליה מזווית יהודית

נשרני אייזיק רקד עם קלונימוס

שורות לחודש אדר

מ. ברקוביץ'

את הסיפור על רבי אייזיק ר' יעקעליס מקראקוב - כולנו לבטח מכירים. את פרק ב' בסיפור, דומה שאיש איננו מכיר.

'על קצה המזלג' נזכיר את הסיפור: באחד הלילות חלם רבי אייזיק כי מתחת לגשר בפראג הרחוקה, ליד בית המלך, טמון אוצר גדול. הלך לשם אך מצא אבטחה כבדה שלא אפשרה להגיע לאזור. אחד מחיל המלך שלח אליו מבט מזלזל-משהו: "גם אני חלמתי פעם שמתחת לביתו של רבי אייזיק טמון אוצר גדול. למה לך להגיע עד הנה? הלא חלומות שווא ידברו!". הבין רבי אייזיק כי רמז יש לו משמייים שיחפור מתחת לביתו. חפר מתחת לתנור והכיריים ומצא אוצר גדול ממנו התעשר ואף בנה את בית הכנסת הקרוי על שמו בפראג.

<<<

ההמשך - פחות ידוע.

ביום מן הימים, בערב ראש חודש אדר, ישב רבי אייזיק עם חברים מקשיבים ודנו בכובד-ראש כיצד לקיים את "מרבין בשמחה" משנכנס אדר. בשל כובד-הראש שאפף את האוויר - איש לא העז ללגום מקנקן המים הצוננים שהוגשו.

להורים, לגנות, למלמדים, למורות, ולכל מי שאתם חפצים ביקרו:

**הלהיט של פורים תשפ"ג:
השנה מעניקים
'משלוח מנות' בלתי-נשכח!**

סדרת הספרים האהובים והמעצימים של מכון 'בלבבי' - הספר החינוכי 'דרכו', ספר הסיפורים 'בוודאי גם שם' ועוד מאת סופר הנשמה הרב אברהם י. פרידמן יעשירו את משלוח המנות שלכם ויעניקו לו ערך-מוסף משובח, כזה שילווה את מכריכם ומכובדיכם לזמן ארוך ויגרום להם אורה, שמחת-חיים תמידית, ששון ויקר גם הרבה אחרי חג הפורים!

*מכון 'בלבבי' מאחז מאב
אנאלכי צבת ואל בית ישראל:
חג פורים שמח!*

להזמנות ולפרטים נוספים
פלא': 050-411-6867
דוא"ל: a0504116867@gmail.com

אחד הציע לחשוב על חצי-הכוס המלאה. "לכל אחד", הסביר אחד הנוכחים, "יש חבילין דמעיקין שנושא על גבו. אבל יש גם הרבה טובה וברכה. צריך רק לראות את השפע ולהתמלא שמחה. זה מאוד קל".

רבי אייזיק שיחק בוקנו קמעא - כמהרהר. "אולי", הפטיר. "הנה, אפילו אני מצאתי את האוצר מתחת לביתי. ה' אינה לידי כל טוב. צריך לראות - ולברך - על כל הטוב".

ישבו הצדדים והמשיכו ללבן שעה ארוכה את שאלת ה"מרבין בשמחה - כיצד?" ולא נחה דעתם. פנים חמוצות שאינם של שמחה נראו.

והנה לפתע נשמע קול אקורדיון מבחוצ, מנגן-רחוב פלמוני, רבי קלונימוס שמו. האיש ניגן ניגוני שמחה מלבבים.

פנה רבי אייזיק לנוכחים: "מדוע כל-כך הסתבכנו? מדוע פניכם רעים היום סביב השאלה כיצד מרבין בשמחה? פשוט נצא החוצה ונרקוד עם קלונימוס!".